2023
JAARVERSLAG

MUSEUM
ELBURG

VVV
ELBURG

INHOUDSOPGAVE

VOORWOORD	3
MUSEUM ELBURG IN 1 MINUUT	4
DUURZAAMHEID EN ENERGIE	6
ONDERHOUD EN KLIMATOLOGISCHE VERANDERINGEN	6
MUSEUM ELBURG, GASTHEER VAN DE VESTING	8
TENTOONSTELLINGEN	11
KLOOSTERTUIN	22
MUURHUISJE 1 EN 2	24
VISCHPOORT	25
KAZEMAT BIJ DE VISCHPOORT	26
SCHILDERSMUSEUM	27
EDUCATIE IN 2023	28
EVENEMENTEN EN ACTIVITEITEN	34
SCHENKINGEN, BRUIKLENEN EN AANKOPEN	37
DEELNAME LANDELIJKE & PLAATSELIJKE ACTIVITEITEN	38
VVV ELBURG	40
CIJFERS EN KENGETALLEN	44
BESTUURLIJKE ZAKEN EN PERSONEEL	44
VRIJWILLIGERS	46

COLOFON:
teksten: Anne-Marie van Hout, Jaap Streefkerk (VVV deel)
foto's: Museum Elburg / VVV Elburg

museum Elburg

VOORWOORD

Eindelijk was 2023 weer een normaal jaar na alle Coronaperikelen van de jaren ervoor. Daardoor was er zeker sprake van zwaar weer voor de culturele sector en ook voor ons museum. Maar het bezoek is weer aangetrokken en ook de toeristen weten Elburg weer als vanouds te vinden. Bij onze VVV is dat zeker weer te merken. En het hiervoor genoemde zware weer geldt zeker ook voor de druk op onze financiën, wat met name te merken is in de energieprijzen. En dat voor een rijksmonument waarin voor de collectie en ook voor de bezoekers uiteraard wel gestookt moet worden. Aan de andere kant gaat de energie het gebouw voor ons gevoel soms net zo snel weer uit. Daarom is verduurzaming echt een hoge prioriteit, wat we intensief bespreken met de gemeente Elburg als eigenaar van onze panden.

Na het uitspreken van deze zorgen, past het in dit woord vooraf vooral om allen die betrokken zijn bij het wel en wee van onze organisatie in hoge mate te bedanken voor hun inzet in het afgelopen jaar. Een jaar waarin het gelukkig weer gonsde van de activiteiten, zowel in het museale en educatieve alsook in de aandacht die we hebben voor iedereen die Elburg bezoekt (of het nu voor een dag of voor meerdere dagen is). Zonder onze vaste staf zouden al deze activiteiten niet kunnen worden bedacht en uitgevoerd. Maar zonder alle vrijwillige medewerkers die zowel binnen het gebouw als daarbuiten onmisbare steun en enthousiasme bieden zouden we absoluut niet kunnen. Met elkaar zorgen zij ervoor dat gasten zich vooral zeer welkom voelen op de Noord-Veluwe en altijd onder de indruk zijn van het aanbod en onze bijzondere collectie. Bij dit alles voelen we ons zeer gesteund door een uitermate actieve Vereniging Vrienden van Museum Elburg. Op deze plek voor leden en bestuur een bijzonder woord van dank.

Het jaarverslag – dat vooral is samengesteld door onze directeur Anne-Marie van Hout – geeft een uitgebreid overzicht van al onze activiteiten in het jaar 2023. Naast de presentatie van onze vaste collectie en het aanbod van het Schilderijmuseum hebben we maar liefst elf stuk voor stuk unieke tentoonstellingen in huis gehad. We hebben bijna 2500 leerlingen over de vloer gehad en een aantal mooie schoolvakantieprojecten georganiseerd. Daarnaast werkten we mee aan grote evenementen in de gemeente en ondersteunden we anderen bij door hen georganiseerde evenementen in onze locaties en in de Kloostertuin. Over dit alles leest u uitgebreid in dit jaarverslag.

Het bestuur hoopt dat u veel genoegen beleeft aan het lezen van dit uitgebreide jaarverslag. Niet alleen om verantwoording af te leggen van onze besteding van de middelen die we ter beschikking hebben. Maar zeker ook om te laten zien hoeveel moois Museum en VVV Elburg de gemeente, de gemeenschap en onze gasten te bieden heeft. Als bestuur zijn we er trots op! We hopen dat u deze trots zult delen na kennis genomen te hebben van dit verslag. En we hopen u nog vaak in ons Museum te mogen begroeten.

Namens het bestuur van Stichting Museum en VVV Elburg
Peter van Beek (voorzitter)

MUSEUM ELBURG IN 1 MINUUT

Aantal bezoekers

	incl. concerten en activiteiten	specifiek ME
2019	31.336	7.402
2020	8.239	5.146
2021	9.700	4.108
2022	20.906	6.956
2023	22.117	9.287

Tentoonstellingen in 2023

"De mens centraal" Foto-expositie van Fotoclub Elburg
"Bodemschatten. Vondsten van twee gepassioneerde detector-zoekers"
"Willeke Klaassen: Stof tot kijken, kunst van textiel en natuur"
“Van verleden tot heden, geknipt en gesneden. 40 jaar Nederlandse Vereniging voor Papierknipkunst”
“Duurzaamheid en monument”. Ruimte beschikbaar gesteld aan Gemeente Elburg
“Emailleurs in de Kloostertuin”
“Architectuur voor de lens van Fotoclub Elburg”
“Wonderlijke reflecties. Fotografisch werk van Ed Walraven”
“Het straatbeeld in Oekraïne” Fototentoonstelling van Annebet Westland
“Emaille in beweging. 40 jaar Vereniging van Nederlandse Emailleurs”
“Insecten in de Kazemat”
“Wat mensen, mensen aandoen. De oorlog in Oekraïne: het menselijk aspect”. Ondersteund door Stange Houthandel

Educatie in 2023

Aantal leerlingen: 2472
Aantal begeleiders: 105
Aantal basisschoolgroepen: 17
Aantal klassen middelbare scholen: 5

Bijzondere schoolvakantieprojecten

Kerstvakantie 22/23: “De archeoloog: schatgraven in Museum Elburg” In samenwerking met Archeologie groep van Arent thoe Boecop
Voorjaarsvakantie: “Proefjeslab in Museum Elburg” Ondersteund door de lesgroep NASK van Nuborgh College locatie Lambert Franckens en KGS Elburg
Meivakantie en Zomervakantie: “Hansje het scheepsmuisje. Leer de Hanze kennen in de kogge op zolder”

Speciale activiteiten in 2023

Aanbieding schilderij “Bij de Ravennespoort te Elburg” van Cornelis Springer, tv-opname “Sterren op het doek”, oplevering en opening Schildermuseum, Vestingval, Yes in the garden, Festival Klassieke Muziek Elburg, Brocantemarkt, Dr Olthuiswandeltocht, 24 uur Hanze, Kloosterkapel als stemlokaal, Winter in de Vesting.

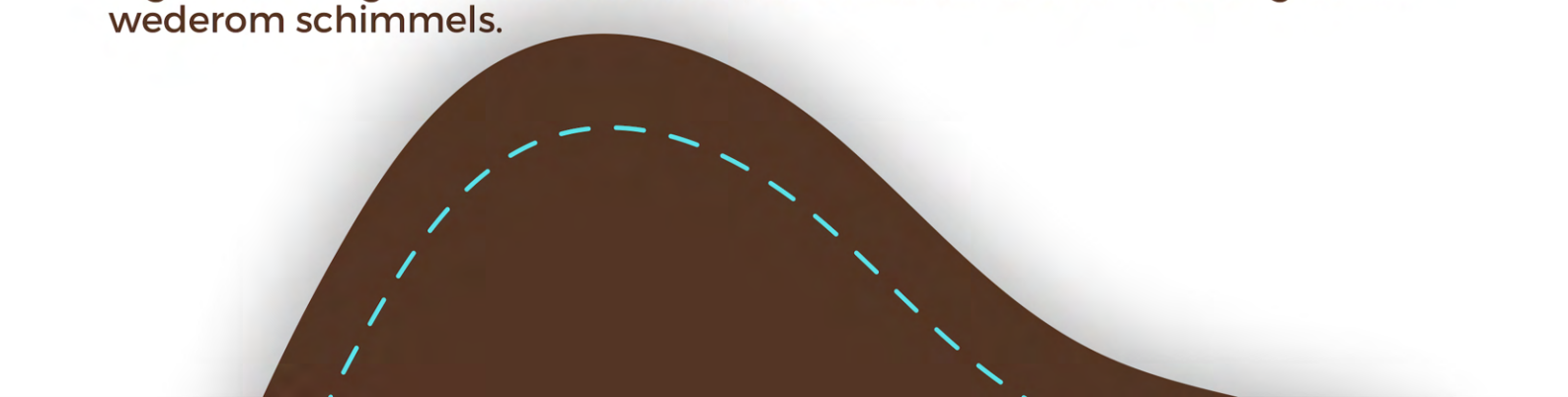
Duurzaamheid en energie

Duurzaamheid is een hot topic in de hele maatschappij, dus ook in het culturele veld. Sinds 2022 tekende zich een groot maatschappelijk vraagstuk aan: het aankopen van energie en de enorm gestegen energiekosten. Dat probleem werd niet minder in 2023, daar hebben wij dus ook mee te maken. Wat het probleem vergroot is de enorme inhoud van onze panden en het feit dat er door de pandeigenaar niet is geïnvesteerd in duurzaamheid. Er is een spanningsveld tussen de Rijksmonumentale status van het pand en duurzaamheid. In de afgelopen jaren zijn veel van onze verzoeken om de panden te verduurzamen afgewezen vanwege de monumentale status. Echter, de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed heeft naar aanleiding van de energiecrisis het beleid versoepeld. Wij hopen dat dit besluit een opening biedt om met de pandeigenaar opnieuw te kijken naar het beter isoleren van de panden. Dit zou een dubbele winst opleveren: een besparing in de kosten enerzijds en minder verspilling van gas en elektriciteit anderzijds. Het creëert ook een betere verblijfsomgeving voor onze bezoekers, het personeel en vooral voor de vrijwilligers, die hun hele dienst op de tocht en in de kou zitten.

Onderhoud van onze panden en klimatologische veranderingen

Het is niet alleen voor het stroomgebruik van belang om de panden te verduurzamen, ook voor de gezondheid van vrijwilligers, personeel en bezoekers is dit heel belangrijk! Bekend is dat regen steeds vaker in grote hoeveelheden zal vallen door klimatologische veranderingen. In Museum Elburg is altijd al een probleem geweest in de stookkelder, die dagelijks moet worden leeggepompt, zeer warme en droge periodes uitgezonderd.

Ook in de gewelvenkelder die als museale ruimte in gebruik is, zijn we niet onbekend met vocht. In de jaren ’80 is deze kelder door de gemeente gestuukt en geschilderd met latexverf, waardoor de muren niet meer konden ademen en er een groot vochtprobleem ontstond, de verf werd in plakkaten van de muur geduwd en we troffen 17 verschillende schimmels aan, waaronder neonroze... In 2022 is eindelijk na jaren van overleg de stuclaag verwijderd. Wat een verschil, je kunt in die ruimte nu eindelijk gewoon ademhalen zonder dat de schimmel op je longen en je ogen slaat. Helaas is er eind 2023 nog altijd geen duidelijkheid van de gemeente of de muur opnieuw gestuct moet worden of kaal mag blijven. Tevens blijkt nu dat de extreem hoge waterstanden aan het einde van het jaar zorgen dat de voegen tussen de tegels verzadigd raken en losraken, de zoutbloei is enorm en er groeien wederom schimmels.

Ook in ons museumcafé, een souterrain dat tot nu toe altijd droog is gebleven, stond eind december in sommige gedeelten 15 cm water. Dat is ontzettend slecht voor de vrijwilligers, het personeel, de bezoekers, het gebouw en de collectie. Wij maken ons daar ernstig zorgen over. Temeer daar deskundigen melden dat extreme regenval steeds vaker en heviger zal voorkomen. De panden moeten duidelijk toekomstbestendig worden gemaakt. Dat is de taak van de pandeigenaar. Het in het bezit hebben van cultureel erfgoed vraagt om goed rentmeesterschap!

Het vliegenprobleem waarover wij in het jaarverslag van 2022 rapporteerden, heeft zich van de Hanze Escaperoom in de Vischpoort, verplaatst naar de zolders in het museum. Vanaf eind oktober stikt het op onze zolders van de clustervliegen. Er valt niet te zijn, ze vliegen je neus en je mond in en zitten overal op. Twee van onze zolders hebben een publieksfunctie, één zolder is in gebruik als Schildersmuseum, de andere als educatiezolder. Gelukkig kunnen we die zolders redelijk vliegenvrij houden, dit geldt eveneens voor ons interne depot. De zolders die wij gebruiken als werkplaats en als opslagruimte zien zwart van de vliegen. Hoe dit probleem aangepakt moet worden in een pand met grotendeels niet-geïsoleerde daken en niet-aansluitende luiken voor ramen zonder ruiten, is ons een raadsel. Wij hopen door de inzet van externe expertise tot een oplossing te komen.

Museum Elburg, gastheer van de vesting

Van binnen naar buiten en van buiten naar binnen

Museum Elburg wil zijn bezoekers trakteren op een warm welkom in Elburg. Het biedt zijn bezoekers een uitnodigende en aansprekende introductie op de cultuurhistorie van de vestingstad. Het museum brengt zijn collectie daarvoor via één of meer 'dragers' naar buiten én haalt de stad en omgeving naar binnen. De uniciteit van het gebouw en de ligging bij de entree van de vestingstad worden hierbij ten volle benut. Wij verwijzen ook actief naar andere musea in de Vesting, de andere kernen van de gemeente en naar musea en culturele plekken op de Noord-Veluwe waar mij mee samenwerken in het kader van de Cultuur- en Erfgoedpact dat 9 gemeenten op de Noord-Veluwe samen hebben ondertekend om culturele instellingen en erfgoedpareltjes te versterken. Vanuit diezelfde gedachte werken wij samen met Hanzestedenmarketing en Visit Veluwe aan het onder de aandacht brengen van het Hanzeverleden.

Tijdelijke tentoonstellingen

Tijdelijke tentoonstellingen vinden plaats in de zaal boven de entree en de VVV. Hierdoor wordt de toegankelijkheid voor mindervaliden vergroot en de routing door het museum verbeterd: bezoekers gaan naar boven voor tijdelijke tentoonstellingen en naar beneden voor de vaste opstelling. De toegankelijkheid van het museum voor mindervaliden blijft een groot probleem. Vooralsnog wint in het spanningsveld tussen monumentenzorg en inclusiviteit nog altijd de zorg om het rijksmonument de strijd. Wij hopen door de nieuwe VN resolutie die is afgekondigd over het toegankelijk zijn van openbare gebouwen, dat er de komende jaren aanpassingen aan ons pand gedaan kunnen worden, zodat we echt voor iedereen toegankelijk worden.

VERHAALLIJNEN

Oude Zuiderzeekust & Hanze

De geheime Veluwe

De ambachtelijke Veluwe

Highlights

Het verhaal van Elburg bestaat uit zes thema's: Stad met een plan, Stad van geloof, Stad met recht, Stad vol bedrijvigheid, Stad aan het water en Stad van weldoeners. Rond de verschillende thema's zijn semipermanente opstellingen gemaakt voor een breed publiek over de geschiedenis van Elburg. Daarbij heeft Museum Elburg het gebouw, de ligging daarvan en de collectie ingezet om een gevoel van historische authenticiteit bij de bezoeker teweeg te brengen: het museum is een plaats om kennis te verwerven over het verleden, begrip te krijgen voor het heden en inspiratie op te doen voor de toekomst.

Bij elk thema is de link gelegd tussen een object of een verhaal en een (of meer) plaatsen in de stad of het omringende landschap. De link 'van binnen naar buiten' is daarmee gerealiseerd, we hopen de komende jaren ook in de stad, de andere kernen binnen de gemeente en het ons omringende landschap ook de verwijsfunctie 'van buiten naar binnen' te kunnen realiseren.

Verwijsfunctie

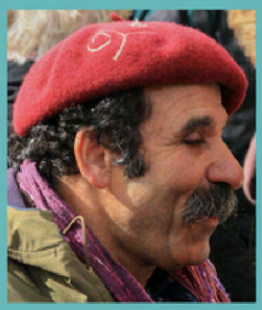
Waar mogelijk wordt in de semipermanente tentoonstelling verwezen naar andere Elburgse instellingen:
Bij Stad met een plan verwijzen wij naar de Vischpoort en de kazematten
Bij Stad van geloof verwijzen wij naar Sjoel Elburg en het Nationaal Orgelmuseum, de Grote Kerk en de Ludgeruskerk
Bij Stad aan het water verwijzen we naar de Visafslag en de Botterwerf
Bij Stad vol bedrijvigheid kunnen wij tegenwoordig verwijzen naar onze zolder waar het Schildersmuseum zich nu bevindt
Bij Stad van Weldoeners verwijzen wij naar de Museumsmederij De Hoefhamer en Touwslagerij Deetman

Verdieping

Binnen de hoofdthema's worden vitrines vrijgehouden voor wisselende onderwerpen. Deze kunnen een steeds wisselende invulling krijgen in de vorm van samenwerkings-en educatieve projecten of door hedendaagse kunst(enaars). Hierdoor ontstaat afwisseling en 'gelaagdheid' in opstelling en zal actualiteit een plek krijgen. Door deze verdieping wordt het herhalingsbezoek, óók bij de bewoners van Elburg, gestimuleerd.

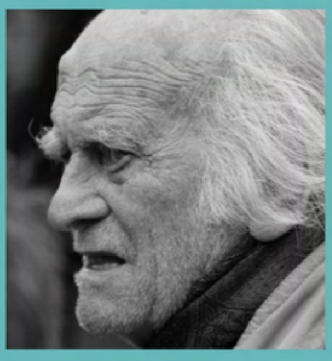

DE MENS CENTRAAL

Tentoonstelling van Fotoclub Elburg in het museumcafé

Tentoonstellingen in 2023

De mens centraal 18-05-22 t/m 16-05-23

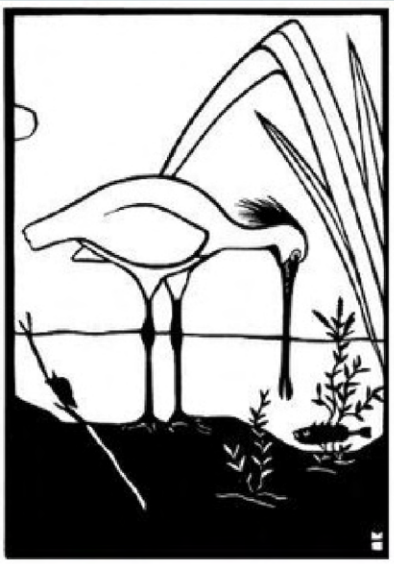
We werken al een aantal jaren samen met Fotoclub Elburg. De leden van de fotoclub richten voor Vestingval ons museumcafé in met hun foto's. Deze foto's sieren vervolgens een jaar lang de wanden van het museumcafé, dat gewoon onderdeel is van de route, ook als het café niet geopend is. In 2022 hebben we voor het eerst gewerkt met een thema. In overleg is gekozen voor het thema "De mens centraal", foto's waarop mensen de hoofdrol spelen. De leden van de fotoclub leveren foto's aan en vervolgens maakt een selectiecommissie daaruit een keuze. Er is weinig expositieruimte in Elburg voor lokale kunstenaars, wij vinden het leuk om de fotoclub te faciliteren. Voor ons is er ook winst, deze expositie kost ons geen geld en amper personele inzet maar levert wel een extra ruimte op om te bezichtigen.

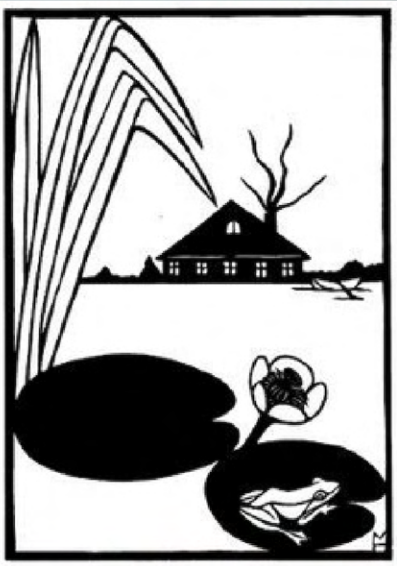
Bodemschatten 19-07-22 t/m 06-02-23

Museum Elburg wil graag de banden aanhalen met Oudheidkundige Vereniging Arent thoe Boecop. Het eerste gezamenlijke project was Bodemschatten, een expositie in onze museumkelder met bijzondere bodemvondsten van twee leden van de Werkgroep Archeologie van Arent thoe Boecop. Zij hadden wel drie keer de kelder kunnen vullen met fantastische vondsten. Het was een geweldige samenwerking met gepassioneerde detector-zoekers die de mooiste verhalen wisten te vertellen. Archeologie wordt eigenlijk door iedereen spannend gevonden, je voelt je toch ineens heel dichtbij het verleden als je kijkt naar een munt uit de 10e eeuw, pijpenkopjes met de leukste figuren erop en kinderspeelgoed van lood. Archeologie krijgt binnenkort een vaste plek in onze opstelling en ook dan zal er worden samengewerkt met Arent thoe Boecop.

Stof tot kijken 24-09-22 t/m 28-01-23

Ook nu bleek weer dat het spreekwoord "Wat van ver komt is lekker" niet altijd opgaat: want ook wat van heel dichtbij, namelijk Hattem, komt, kan fantastisch zijn! Willeke Klaassen maakt van textiel en vondsten uit de natuur prachtige dingen. Haar creativiteit is grenzeloos en ze laat zien dat je met vondsten waar een ander aan voorbij loopt, nog heel veel kan. Ze verzorgde ook workshops en vulde onze museumwinkel met kunstzinnige cadeautjes die goed verkochten. Ook bij deze tentoonstelling is werk van de kunstenaar verkocht.

“Van verleden tot heden, geknipt en gesneden. 40 jaar Nederlandse Vereniging voor Papierknipkunst” 10-02-23 t/m 24-06-23

Wat een fijne samenwerking met een nieuwe vereniging van kunstenaars! Voor het 40-jarig jubileum van de Nederlandse Vereniging voor Papierknipkunst combineerden we de prachtigste voorbeelden van papierknipkunst van de 17e eeuw tot begin 20ste eeuw. Het echtpaar Joke en Jan Peter Verhaven heeft ontzettend veel liefde, tijd en moeite gestopt in het verzamelen van papierknipkunst uit alle regio’s van Nederland. Samen publiceerden zij meerdere boeken over papierknipkunst. In samenwerking met de vereniging combineerden wij deze historische collectie met werk van hedendaagse papierknipkunstenaars. Er wordt heel mooi modern werk gemaakt, waarbij het eindresultaat niet altijd meer een papierknipkunstwerk is maar bijvoorbeeld een zeefdruk van het geknipte motief. Wat verrassend. Leden van de vereniging verzorgden meerdere workshops waarin deelnemers de grondbeginselen van het knippen kregen aangereikt. In de museumwinkel verkochten we beginnerssetjes met uitleg, schaar en papier maar ook kaarten, zeefdrukken en kleine originelen.

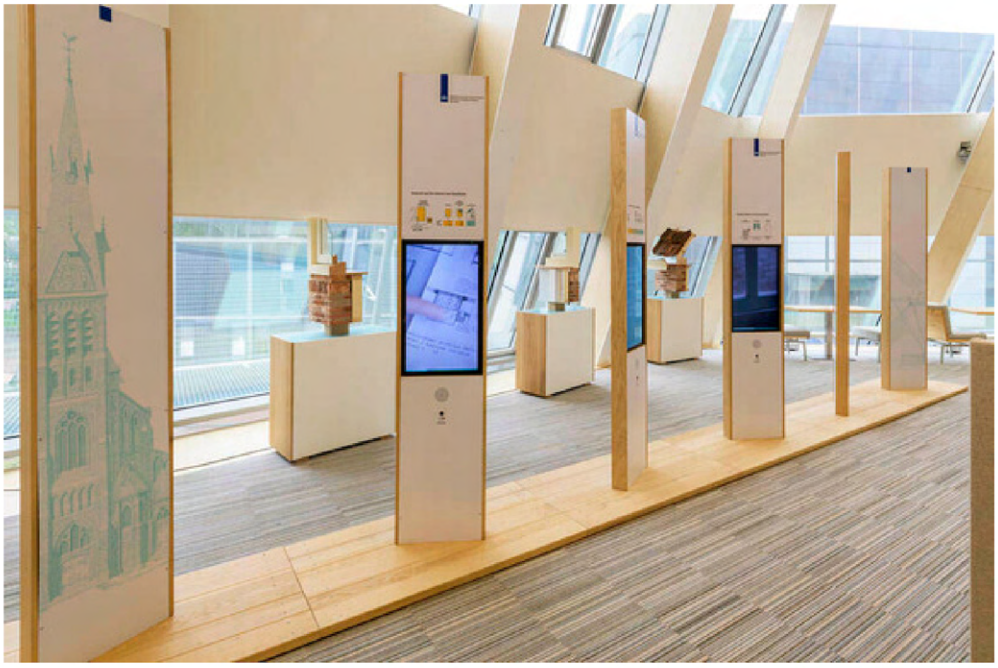

“Duurzaamheid en monument” 28-03-23 t/m 29-04-23

Op verzoek van de gemeente plaatsten wij op de bovenkapel een expositie over het verduurzamen van monumenten. Om gemeenten te ondersteunen bij het verduurzamen van de monumenten in hun gemeente, heeft de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) een reizende expositie ontwikkeld. Gemeenten kunnen deze kosteloos aanvragen en een tijdje opstellen in hun gemeentehuis of andere openbare ruimte. Op deze manier kan de gemeente de monumenteigenaar die informatie zoekt op gebied van verduurzaming van historische gebouwen van dienst zijn. Merkwaardig genoeg deed de gemeente Elburg vervolgens niet aan pr en ging een presentatie voor geïnteresseerden niet door. Wij vonden het jammer dat de gemeente niet meer werk in deze expositie heeft gestopt.

“Emailleurs in de Kloostertuin” 12-05-23 t/m 25-11-23

De Vereniging Nederlandse Emailleurs organiseert ieder lustrum bij ons een grote expositie met werk van aangesloten emaillekunstenaars. Dit jaar hebben wij de leden gevraagd of zij ook buitenwerk tentoon wilden stellen in onze Kloostertuin. Dat voorstel werd enthousiast ontvangen dus net voor Vestingval hebben wij samen met 13 kunstenaars de Kloostertuin ingericht. Emaille is kleurrijk en divers, dus de Kloostertuin was een prachtig feest van vormen en kleuren. Zelfs als er niets had gebloeid, was de Kloostertuin een uitbarsting van vreugde. Fijn voor de kunstenaars maar ook zeker voor het museum: er werd veel werk verkocht!

Fotoclub Elburg exposeert in het museumcafé

17-05-23 / 05-05-23

ARCHITECTUUR

“Architectuur voor de lens van Fotoclub Elburg”
16-05-23 t/m 07-05-23

Een samenwerking waar we heel blij mee zijn is de jaarlijkse expositie die Fotoclub Elburg inricht in ons Museumcafé. Wij hebben daardoor een mooi aangekleed café en de Fotoclub heeft een locatie om hun werk te laten zien. Ieder jaar stellen we samen het thema vast en directeur Anne-Marie van Hout kiest samen met twee bestuursleden van Fotoclub Elburg de foto’s uit die daar het best binnen passen. Dit jaar was het thema Architectuur. De 27 beste foto’s toonden hedendaagse architectuur, gebouwen uit de jaren ’30 en zelfs urbex-fotografie (het fotograferen van verlate gebouwen die in staat van verval verkeren), in kleur en zwartwit. Het museumcafé, dat als café alleen open is op speciale dagen, is op die manier toch te bekijken voor bezoekers. Fotoclub Elburg draagt daarbij wezenlijk bij aan meer kijkplezier voor de museumbezoekers.

“Wonderlijke Reflecties. Fotografisch werk van Ed Walraven”
01-07-23 t/m 26-09-23

Deze expositie vond plaats in de gewelvenkelder van Museum Elburg. In afwachting van een definitieve vergunning om de ruimte aan te pakken en daarna weer op te nemen in de route van “Het verhaal van Elburg” onze vaste collectie in zes thema’s, gebruiken we de ruimte tijdelijk als extra expositieruimte.

Ed Walkraven, fotograaf uit Lelystad, was de eerste kunstenaar die de ruimte mocht vullen. Zijn kleurrijke en vervreemdende werk biedt alle ruimte voor de eigen fantasie. Wat is het eigenlijk, waar je naar kijkt? Vast staat dat het een foto is van een reflectie, in een lamp, een plas op straat, een autoportier of bijvoorbeeld de plexiglazen stoel op de beletage van Museum Elburg.

Ed Walraven verzorgde ook rondleidingen waarin hij de techniek van het fotograferen van reflecties uitlegde en de filosofie achter zijn werken.

www.museumelburg.nl

museum Elburg

di - za 11.00-17.00 uur

“Emaille in beweging. 40 jaar Vereniging van Nederlandse Emailleurs” 07-07-23 t/m 25 -11-23

In Museum Elburg was van vrijdag 7 juli tot en met zaterdag 25 november werk te zien van 55 Nederlandse en internationale emailleurs. De Nederlandse kunstenaars zijn allen aangesloten bij de Vereniging van Nederlandse Emailleurs die in 2023 zijn het 40-jarig jubileum vierde. De internationale kunstenaars deden op uitnodiging mee aan de expositie. De expositie was met ruim 200 werken heel divers. Het algemene thema voor 2023 was “Beweging”. Dat is heel breed. Kunst ‘beweegt’ mensen, het roept emoties op. Kunst kan ook daadwerkelijk bewegen, bijvoorbeeld op de wind of onderdelen hebben die het beeld in beweging zetten. Tenslotte kan kunst in vaste vorm ook een beweging uitdrukken. Kortom, mogelijkheden te over voor de deelnemende kunstenaars om dit thema in een kunstwerk om te zetten.
Net als bij het vorige jubileum, dat ook in Museum Elburg werd gevierd, was er ook een prijsvraag uitgeschreven. Het thema voor het 40-jarig jubileum was “Het Hooglied van de liefde”. Hooglied is één van de Bijbelboeken in het Oude Testament. Het is geschreven in de vorm van een liefdesbetuiging tussen een bruid en haar echtgenoot maar eigenlijk gaat het over de liefde tussen Jezus Christus en de kerk als gelovige gemeenschap. Sint Agnes, de heilige naar wie ons Agnietenklooster is genoemd, noemde zichzelf een bruid van Christus. De Susteren die hier leefden, hebben ongetwijfeld liederen gezongen die over dit thema zijn gecomponeerd. De werken die rond dit thema werden gemaakt, waren niet toevallig te zien op de bovenkapel, daar waar de Susteren hun liederen zongen.

“Insecten in de Kazemat” 11-07-23 t/m 09-09-23

Onze medewerker Educatie Annebet Westland is ook uitvoerend kunstenaar. Zij maakte voor de Kazemat bij de Vischpoort uitvergrote insecten van papier-maché. Kunstenaar Hendrik Riboo voegde daar licht- en geluidseffecten aan toe en maakte zo een onderaardse gang nog spannender.... Anne-Marie van Hout maakte een hand-out met insectenweetjes, een puzzel en een creatieve opdracht. Dit project richtte zicht op kinderen die met ouders of grootouders in de zomervakantie de Kazemat bezoeken. De hand-out was ook verkrijgbaar in het Duits, Elburg trekt in de vakantie veel Duitse gasten.

WORLD
HELP US
CBIT
WE NEE

“Het straatbeeld in Oekraïne” Fototentoonstelling van Annebet Westland 30-05-23 t/m 30-06-23

en

“Wat mensen, mensen aandoen. De oorlog in Oekraïne: het menselijk aspect” 03-12-23 t/m 08-06-24

Twee collega's van Museum Elburg zijn actief betrokken bij het verzorgen van transporten met levensmiddelen, medische hulpmiddelen en kleding naar verschillende plaatsen in de Oekraïne. Beiden zijn inmiddels meerdere keren naar Oekraïne geweest. Zowel onze huismeester Henk ter Velde als onze medewerker educatie en communicatie Annebet Westland kwamen terug met verhalen en foto's. Annebet heeft die bezoeken aangegrepen om haar afstudeeropdracht van de Fotoacademie in te vullen. Ze legde tijdens beide bezoeken vast wat de oorlog doet met de mensen in Oekraïne, hoe zij ondanks alles daar proberen hun leven voort te zetten. Hoe zichtbaar en altijd aanwezig de oorlog is. Eenmaal thuis zocht ze contact met Oekraïners in onze gemeente. Ze fotografeerde ze en legde hun verhalen vast.

Nadat zij al eerder dit jaar haar afstudeerproject toonde in het museum, bouwde ze met andere kunstenaars een expositie in de gewelvenkelder waarin het menselijke aspect van de oorlog sterk naar voren komt. Ze maakte er een boekje bij met de verhalen van de vluchtelingen waar ze contact mee legde en geeft zo een inkijkje in het leven daar en het leven hier, dat zich in het hoofd van de vluchtelingen tòch grotendeels afspeelt in Oekraïne, waar vaders, broers, geliefden, zijn achtergebleven om te vechten tegen het Rusland van Poetin. Wij hebben met deze expositie ook een duidelijk educatief doel. Er is een leswijzer geschreven voor leerlingen in het middelbaar onderwijs, wij hopen dat zij zich na het bezoeken van deze expositie realiseren dat vrede niet gegarandeerd is, dat je leven zomaar ontwricht kan worden. Dat het mogelijk is dat je van de ene op de andere dag moet vluchten naar een land dat je amper kent, waar je de taal niet van spreekt en waar je geen vrienden hebt. En dat je dan hoopt dat je welkom bent!

De Kloostertuin

Achter de gevel van het Agnietenklooster ligt een verborgen schat: de Kloostertuin. Een groene oase midden in de stad. Hier heb je amper door hoe druk het soms in de stad is. Wij delen de tuin met heel veel vogels en insecten. Zo broedt er al een aantal jaren een ooievaar op ons dak, hebben we een paartje steenuiltjes dat ieder jaar jongen heeft, vliegen de gierzwaluwen je in de zomermaanden om je oren en broeden er ook veel tortelduifjes, spreeuwen, kauwtjes en andere gevleugelde vrienden. De kloostertuin wordt bijgehouden door een groep enthousiaste vrijwilligers, waaronder een aantal omwonenden. Zij zorgen dat de tuin er altijd piekfijn bijligt.

Een kloostertuin kon in de middeleeuwen verschillende functies hebben. In de eerste plaats als nutstuin, een 'hortus', met een groentetuin en een boomgaard om de bewoners van het klooster van voedsel te voorzien. Daarnaast bestaat de ‘hortus conclusus’, de omsloten tuin, een tuin om je in te bezinnen, om je te richten op innerlijke rust. In deze tuin werden vaak bloemen aangeplant die een link hebben met heiligen of zinnebeeldige eigenschappen. Zo verwijst een witte lelie naar pure onschuld. De kruidentuin (herbularius) tenslotte, had vooral een geneeskundige functie. Doordat teksten uit de Romeinse en Griekse tijd vooral in kloosters werden bewaard, was er in de middeleeuwen binnen kloosters vaak geneeskundige kennis aanwezig. In kloostertuinen kweekte men vooral planten met een geneeskrachtige werking. De medicijnen uit deze planten waren voor de lokale bevolking belangrijk. Onze Kloostertuin is waarschijnlijk voornamelijk een 'hortus conclusus' geweest, de herbularius was gevestigd naast het Heilige Geestgasthuis in de Ellestraat, nu de Groene Kruidhof. Die tuin is daarmee een voorloper van de A. Vogel tuinen op landgoed Zwaluwenburg.

Museum Elburg beschouwt de Kloostertuin ook als extra expositieruimte. We zorgen er voor dat de tuin tussen mei en oktober wordt aangekleed met mooie beelden. De Kloostertuin is gratis toegankelijk tijdens openingstijden van het museum, wij bieden zo toevallige voorbijgangers een blik op veel moois en hopen dat ze vervolgens benieuwd zijn wat het museum nog meer te bieden heeft. De tuin wordt daarnaast gebruikt als locatie voor concerten, de Brocantemarkt en als startlocatie van fiets- en wandeltochten.
Dit jaar heeft de gemeente twee nieuwe bankjes geplaatst in de tuin, de oude waren aan het eind van hun leven. We hopen komend jaar ook weer picknicktafels- en banken te kunnen neerzetten.

Een pijnpunt voor de Kloostertuin is dat deze ook gebruikt wordt als plek om foto's te maken na een, in de bij ons gevestigde maar door de gemeente beheerde trouwzaal, gesloten huwelijk. Het valt ons echt op dat sinds de coronaperiode ouders lijken te denken dat bij een huwelijk hun kinderen zich aan geen enkele regel te hoeven houden. Ze klimmen in onze oude bomen, die daarvoor overduidelijk niet bedoeld zijn, ze hangen in kunstwerken, rennen door bloemperken en worden niet gecorrigeerd. Dit schaadt de tuin en de kunst maar is ook buitengewoon frustrerend voor de tuingroep die zo hard werkt om alles zo mooi bij te houden. Wij hebben sinds de zomer van 2023 een bord op de deur van de poort gehangen met daarop een aantal basisregels: honden aan de lijn, mocht de hond poepen dan ruimt de eigenaar dat op, niet in bomen klimmen, niet aan de kunstwerken zitten. Het voelt heel kinderachtig maar het schijnt tegenwoordig nodig te zijn. Ook is er nogmaals bij Burgerzaken op aangedrongen dat alle bodes en BAB-sen deze regels ook communiceren met de trouwgezelschappen.

Fraxinus
Treur-es

Muurhuisje 1 en 2

Muurhuisje 1 is één van de buitenlocaties van Museum Elburg. Het muurhuisje is ingericht zoals een huisje in de jaren '30 of '40 van de vorige eeuw. In die tijd woonden er nog mensen in de muurhuisjes. In 'ons' muurhuisje werd begin jaren '50 de laatste baby geboren, in het huisje was geen stromend water en geen toilet. Nou had het gezin het geluk dat aan de overkant van de steeg familie woonde die al wel een toilet hadden. Het muurhuisje is met veel liefde ingericht, jaarlijks worden er door enthousiaste bezoekers nog voorwerpen gedoneerd. De Vereniging Vrienden van het museum Elburg beheert het huisje en zorgt dat vrijwilligers in de vakantieweken het huisje openstellen en bezoekers rondleiden. Het huisje is gratis toegankelijk en de giften zijn ruim. Van die giften wordt het huisje netjes gehouden. Het geld dat overblijft gaat naar de kas van de Vereniging Vrienden.

Muurhuisje 2 ligt direct naast muurhuisje 1. In tegenstelling tot muurhuisje 1 heeft dit huisje geen nutsvoorzieningen. Wij gebruiken Muurhuisje 2 als opslagruimte, die kwamen we in het museum te kort. Het huisje kan nog wel gebruikt worden voor Vestingval, het is al jaren één van de locaties, de organisatie zorgt dan dat onze spullen tijdelijk ergens anders worden opgeslagen.

Vischpoort

De Hanze Escaperoom in de Vischpoort draait inmiddels een volledig jaar. De escape die er gespeeld kan worden staat volledig in het teken van het Hanzeverleden van Elburg en ook de Vischpoort zelf speelt een hoofdrol. We brengen het verhaal van Elburg zo op een heel andere manier. Omdat wij niet voldoende personeel hebben om de Escaperoom zelf uit te baten en de meeste van onze vrijwilligers weinig hebben met de overdaad aan technische snufjes, hebben we Restaurant De Haas bereid gevonden de exploitatie te regelen. Wij zijn verantwoordelijk voor de inhoud en het onderhoud, zij regelen de boekingen en de spelleiders.

Het vliegenprobleem waarover we in het vorig Jaarverslag rapporteerden was dit jaar nog niet opgelost maar we hebben in ieder geval met de gemeente een regeling kunnen afspreken van op tijd gif spuiten, dan een dag luchten, daarna schoonmaken. Dat hield voor dit jaar in dat in de maanden oktober tot en met december, het was lang warm weer, de Hanze Escaperoom alleen op vrijdag en in het weekend kon worden gespeeld. Op dinsdag werd er dan gespoten en op donderdag schoongemaakt. Niet ideaal maar omdat het vliegenprobleem op deze locatie meeviel, dit in tegenstelling tot de zolders van Museum Elburg, hadden we de situatie beter onder controle en hoefden er geen boekingen geannuleerd te worden.

Een ander probleem is dat Restaurant De Haas, net als een groot deel van de horecaondernemers in Nederland, moeite heeft voldoende personeel te vinden. Voor het begeleiden van een Escaperoom is een personeelslid van De Haas twee uur niet in het restaurant. Het blijkt dat de Escaperoom juist aan het eind van de middag en in het weekend het meest gereserveerd wordt, dat zijn ook de drukste momenten in het restaurant. Hierdoor heeft De Haas best vaak boekingen niet aan kunnen nemen. In overleg met De Haas hebben we ervoor gekozen daarvoor iemand bij Museum Elburg in dienst te nemen, Kimberley Middelkoop, zij was al als vrijwilliger actief. Zij is ingewerkt door het personeel van De Haas en begeleidt nu de groepen op momenten dat De Haas geen personeel beschikbaar heeft. Daardoor is het aantal boekingen aan het stijgen. De bedoeling is om in 2024 de organisatie van de Hanze Escaperoom en de personele bezetting helemaal binnen Museum Elburg op te lossen.

Kazemat bij de Vischpoort

De kazemat bij de Vischpoort is een buitenlocatie van Museum Elburg. In de zomervakantie is de kazemat open voor publiek. Dit jaar hebben Annebet Westland en Hendrik Ribot een kleine tijdelijke expositie gemaakt over insecten die je op en in de groene verdedigingswallen van Elburg kunt tegenkomen. Annebet Westland maakte de dieren, Hendrik Ribot maakte er een licht- en geluidshow bij. Anne-Marie van Hout maakte een boekje met opdrachten en een knutselpakket dat ter plekke kon worden gekocht. Alle voorgaande jaren betaalden alle bezoekers € 1,00 entree. Dit jaar kozen we ervoor om naast een € 2 kaartje ook een gezinskaart aan te bieden voor € 7,50. Hiermee mocht een gezin met maximaal 4 kinderen de Kazemat bezoeken.

Het wordt ieder jaar moeilijker om bezetting te regelen voor de Kazemat. Dit jaar was het echt een uitdaging en toen vervolgens ook nog één van de ingeroosterde vakantiekrachten uitviel, bleek het onmogelijk om iedere dag open te zijn. We hebben een aangepast rooster gemaakt en doen ons best om in 2024 toch weer voldoende vakantiekrachten bereid te vinden. De Kazemat kan niet zonder toezicht open.

Schildersmuseum

In samenwerking met Oudheidkundige vereniging Arent thoe Boecop, Gemeente Elburg en de werkgroep Stichting Schildersmuseum Elburg werd achter de schermen al geruime tijd gewerkt aan opnemen van een collectie met betrekking tot beroep van de vakschilder. Na maanden van verbouwen en inrichten kon de Stichting Schildersmuseum Elburg op vrijdag 31 maart 2023 op de zolder van Museum Elburg het Schildersmuseum openen. Het zwaartepunt ligt op collectiestukken gelinkt aan schilders die vaak meerdere generaties in Elburg hun beroep uitoefenden. Deze extra expositie sluit thematisch, en ook in het pand, aan bij Stad vol bedrijvigheid en de schilderswinkel van Deetman.

Wij zijn Anton van Wezep en de leden van zijn werkgroep heel dankbaar dat ze zo'n mooie toevoeging aan het museum hebben gerealiseerd. De bezoeker betaalt aan de balie gewoon voor één kaartje, maar ziet in feite twee musea. Inmiddels hebben Stichting Schildersmuseum Elburg en Museum Elburg de intentie uitgesproken om uit te breiden, dat heeft nogal wat voeten in de aarde en zal niet in 2024 worden gerealiseerd maar hopelijk wel in 2025. Zo voegen we waarde toe aan het pand en bieden we de bezoeker een steeds mooiere ervaring.

Educatie

Scholen

We hebben het jaar 2023 gebruikt om te kijken wat hebben we, wat willen we en hoe gaan we dit bereiken. We kennen in Museum Elburg een goedlopend scholen beleid. De programma's die zijn overgebleven na de leerlijn Cultureel Erfgoed van Gemeente Elburg zitten goed in elkaar en worden regelmatig afgenomen door scholen in het basisonderwijs. De voorgezet onderwijs scholen komen, met uitzondering van Pieter Zandt, moeilijker bij ons in het museum. Met het Nuborgh College locatie Lambert Franckens hebben we wel de constructie dat zij in de zomervakantie een expositie mogen maken op onze Educatiezolder. Ook wordt door deze school ieder jaar in de introductieweek de Oranje City Escape afgenomen die we hebben ontwikkeld in samenwerking met @Roberts en de Oranjevereniging Elburg.

Wat hebben we:
We hebben twee programma's voor de midden- en bovenbouw die goed in elkaar steken. Musa en Museumman is ons programma voor groep 3 t/m 5 en Leef het Kloosterleven bieden we aan voor groep 6 t/m 8. Beide producten bestaan uit een mooie introductie les, een goede opvolg les en de afsluiting in het museum. Daarnaast draait het programma Reizen in de tijd, waarbij leerlingen de verschillen en overeenkomsten ontdekken tussen vroeger en nu.

Wat willen we:
We willen dat de programma's een aantrekkelijke promo krijgen die het hele jaar door ingezet kan worden.
We willen dat ook de onderbouw een programma krijgt in dit museum.
We willen dat er school breed een programma aangeboden kan worden.
We willen het contact met SCEE, Cultuurplein en Cultuurkust sterker maken.

Hoe gaan we dit bereiken:
We hebben nieuwe programma's gemaakt zodat we een breder aanbod hebben. We hebben deze voor 2024 op onze website en op die van het Centrum voor Cultuur gezet.

Overzicht van educatiebezoeken in 2023

datum	naam school	aantal ll.	programma	aantal begeleiders
10-feb	Wereldwijs, 't Harde	51	Leef het kloosterleven	11
15-mrt	De Borchstee, Elburg	30	Musa	7
31-mrt	Scola Van Kinsbergen, Elburg	25	Leef het kloosterleven	6

datum	naam school	aantal ll.	programma	aantal begeleiders
14-apr	Agnietenschool, Elburg	40	Musa	6
12-mei	De Regenboog, Doornspijk	24	Leef het kloosterleven	7
2-jun	Ds. Bax, Doornspijk	22	Leef het kloosterleven	6
7-jun	De Akker, Wezep	21	Reizen in de tijd	7
9-jun	Noordermerk, Noordeinde	11	Leef het kloosterleven	4
20-jun	Wegwijzer, Oosterwolde	31	Reizen in de tijd	7
22-jun	Ds. De Ridderschool, Nunspeet	27	Leef het kloosterleven	7
22-jun	Van Kinsbergen College	30	Kunstenklooster	3
26-jun	Pieter Zandt College, Kampen	100	CKV-dag	8
28-jun	De Schaapskooi, Wezep	24	Reizen in de tijd	7
29-sep	De Wildemaet, Elburg	23	Leef het kloosterleven	5
14-dec	De Schaapskooi, Wezep	31	Rondje museum	7
15-dec	De Zaaier, Hattem	28	Leef het kloosterleven	7
		518		**105**

Projecten

In de visie die we hebben past ook educatie voor kinderen die het museum bezoeken met hun (groot) ouders komen. Of dat nou kinderen zijn die hier op vakantie zijn, of kinderen die hier wonen. We hebben gedacht dit rondom vakanties te organiseren. We hebben in 2023 de volgende projecten gehad:

- Een archeologisch avontuur: in de kelder konden kinderen naar archeologische schatten graven, vondsten bekijken die in deze regio zijn opgegraven en een mooi schatkistje knutselen om hun eigen schatten in te bewaren.

- Het proefjeslab: In de kelder konden kinderen verschillende proefjes doen, een kleine ontdekking doen in hoe wetenschap werkt, het Nuborgh College locatie Lambert Franckens heeft ons veel spullen in bruikleen gegeven. Ook werkten we samen met Elburg Foods en Pearl Opticiens Elburg. Na de schoolvakantie is dit programma aangeboden aan schoolklassen.

MET JE KLAS NAAR HET PROEFJESLAB MUSEUM ELBURG

MEDE MOGELIJK GEMAAKT DOOR:
ELBURG FOODS B.V.
COLLEGE LAMBERT FRANCKENS
PEARL OPTICIENS ELBURG

- Hansje het Scheepsmuisje: De zolder hebben we omgetoverd in een kogge en hier konden de kinderen alles ontdekken over de Hanze.
- Hansje in het museum: Naar aanleiding van het project op de zolder, hebben we een speurtocht gemaakt voor de allerkleinsten. Ze kunnen met een dik potlood en een boekje verschillende spulletjes zoeken die Hansje in het museum heeft achtergelaten. Deze speurtocht is altijd te spelen.

In onderstaand overzicht staat het aantal kinderen en volwassenen dat deelnam aan de georganiseerde educatie activiteiten.

Periode	**Activiteit**	**aantal kinderen**	**aantal volwassenen**
Kerstvakantie '23	De archeoloog	167	
Voorjaarsvakantie	Proefjeslab	357	
Mei vakantie	Ontdek de Hanze met Hansje het Scheepsmuisje	622	
Zomervakantie	Ontdek de Hanze met Hansje het Scheepsmuisje	808	
26-jul	Willeke Klaasen Viltmasker maken		2
Herfstvakantie	24 Uur Hanze 13/14 okt		
13-okt	Workshop Boekbinden		5
13-okt	Workshop Rozenkrans rijgen		12
14-okt	Workshop Koken in de Kloosterkeuken		4
14-okt	Workshop Liturgisch bloemschikken		6
Kerstvakantie			
23-dec	Knutsel een kerstboom	12	
30-dec	Knutsel een kersthuisje	22	
		1954	**29**

Museum Elburg heeft in 2023 dus **2606** educatie gerelateerde bezoekers ontvangen. Dit is een flinke stijging ten opzichte van 2022, toen wij 1276 educatie gerelateerde bezoekers hadden. Dat jaar hadden we nog flink last van coronamaatregelen en scholen die na deze perikelen vooral het leerniveau weer aan het opkrikken waren en buitenschoolse activiteiten beperkten. Een betere vergelijking is 2019, het jaar voor corona. Toen ontvingen we 2295 educatie gerelateerde bezoekers.

Evenementen en activiteiten

Januari
23-12-22 t/m 28-01-23 Een archeologisch Avontuur (kinderactiviteiten)
07 Workshop Willeke Klaassen, de kunstenaar van de expositie “Stof tot kijken”
07 Nieuwjaarsbijeenkomst Vereniging vrienden van het museum Elburg
14 Eerste Winterlezing van de Stichting Winterlezingen in de Refter
21 Feestelijke aanbieding schilderij “Bij de Ravennespoort te Elburg” van Cornelis Springer
21 Concert Susterenkoor St. Agnes met als thema de drie heiligen van de muurschilderingen in de Kloosterkapel, verteller Anne-Marie van Hout
25 De Jeugdraad van Elburg kwam op bezoek om over kunst, cultuur en erfgoed te praten

Februari

06 Brandweer Elburg nodigde de korpsen van Nunspeet en Oldebroek uit voor een grootschalige oefening in ons pand
07 Lezing van de Culturele Stichting in de Refter
08 t/m 10 Veluwse Wandeldagen met lunch voor de lopers in het Museumcafé
09 Opening tentoonstelling “Van verleden tot heden, geknipt en gesneden”
11 Concert Vocaal Ensemble Quartz in de Kloosterkapel
18 Tweede Winterlezing van de Stichting Winterlezingen in de Refter
18-02 t/m 05-03 Proefjeslab in Museum Elburg (kinderactiviteiten)
20 Het Elburger Biergenootschap verzorgde in het Museumcafé een lezing en proeverij van Klooster- of Abdijbieren

Maart

04 Gravelbiketocht met start en finish in de Kloostertuin
21 Opnamedag “Sterren op het doek” met Typhoon in Kloosterkapel
25 Derde Winterlezing van de Stichting Winterlezingen in de Refter
29 Workshop Papierknipkunst
31 Feestelijke opening afdeling Schildersmuseum

April

01 Palmpasen kruis maken (kinderactiviteit)
01 t/m 08 Nationale Museumweek
04 Lezing en workshop Papierknipkunst
15 Open de Hanzepoort, aftrap Hanzejaar ’23 met historische markt in Kloostertuin
23 Concert Ensemble La Folia in de Kloosterkapel
27 Oranjereceptie in de Kloostertuin

Mei

17 Opening Vestingval in Refter en Kloostertuin, avondopenstelling Museum Elburg en MICA Saxofoonkwartet in de Kloosterkapel i.s.m. Vestingval
19 Concert Susterenkoor St. Agnes in de Kloosterkapel
20 Lezing Arent Weevers in de Refter i.s.m. Vestingval
23 Concert Vrouwenkamerkoor HERA in de Kloosterkapel i.s.m. Vestingval
26 Twee vertelconcerten van Duo Wilde Eend met klezmer muziek in de Kloosterkapel i.s.m. Vereniging Vrienden van Sjoel Elburg
27 Afsluiting Vestingval in de Refter en de Kloostertuin

Juni

10 Yes! In the Garden van LIONS Elburg/ Oldebroek
16 Wandelconcerten Festival Klassieke Muziek in de Kloosterkapel en de Refter
17 Concert Festival Klassieke Muziek Elburg in de Kloostertuin
21 Open repetitie Koraal in de Kloosterkapel

Juli
01 Opening expositie “Wonderlijke Reflecties”
01-07 t/m 14-10 Ontdek de Hanze met Hansje het Scheepsmuisje (kinderactiviteiten)
08 Opening tentoonstelling “Emaille in beweging”
15 Opening expositie “Insecten in de Kazemat”
29 Brocantemarkt in de Kloostertuin

September
09 Open Monumentendag en Botterdagen
27 Open repetitie Koraal in de Kloostertuin
30 Fair van de Wereldwinkel in de Kloosterkapel
30 Dr. Olthuis Wandeltocht met start en finish in de Kloostertuin

Oktober
07 Concert Susterenkoor St. Agnes met als thema Sint Franciscus en Sint Clara, verteller Anne-Marie van Hout
13 Zangworkshop Susterenkoor St. Agnes, workshop ‘Boekbinden’ en workshop ‘Rozenkrans maken’ en avondopenstelling Museum Elburg in het kader van 24 uur Hanze
14 workshop Kloosterkeuken en workshop Liturgisch Bloemschikken in het kader van 24 uur Hanze
14 Silent Disco in de Kloostertuin, georganiseerd door de werkgroep 24 uur Hanze

November
04 Concert Koraal in de Kloosterkapel
22 Kloosterkapel als unieke stemlocatie voor de landelijke verkiezingen
24 Saxofoonconcert Nienke Veldhuizen in de Kloosterkapel

December
01 Opening expositie “Wat mensen mensen aandoen”
08 Winter inde Vesting, concerten in de Kloosterkapel en Midwinterhoornblazers in de Kloostertuin
09 Winter in de Vesting, concerten in de Kloosterkapel, Historische Raadsvergaderingen in de Refter en Midwinterhoornblazers in de Kloostertuin
13 Kerstconcert Vocaal Ensemble Quartz in de Kloosterkapel
20 Wandelconcert Nationaal Orgelmuseum in de Kloosterkapel
30 Kinderactiviteit Winterhuisjes versieren

Schenkingen, bruiklenen en aankopen

In 2023 hebben wij twee schenkingen mogen ontvangen die opgenomen zijn in onze collectie:

• Van een particulier kregen wij een schilderij van H.M.J Misset geschonken, te weten “Agnietenklooster Elburg”. Misset schilderde het huidige museum in 1904, dus ruim voor de renovatie van eind jaren ’40, begin ’50. De panden waar nu het museum in is gevestigd waren toen nog opgedeeld in allerlei kleine woon- en bedrijfsruimtes. Op dit schilderij is goed te zien dat niemand zich echt verantwoordelijk voelde voor de staat van het onderhoud. De achterstalligheid druipt er vanaf, het schilderij is zo een mooi tijdsdocument.

• Van een kleindochter van kunstschilder Arthur Briët ontvingen wij de aquarel “Scheepswerf Elburg”. Briët schilderde het in de jaren ’40. Afgebeeld staat Scheepswerf Balk, in de historische havenkom van Elburg. Op die plek is nu Botterwerf De Hellege gevestigd. Aquarel en lijst behoeven wat aandacht maar daarna wordt de aquarel opgenomen in de vaste collectie.

In 2023 ontvingen wij ook een langdurig bruikleen. Wij kregen te horen dat Sotheby’s London het schilderij “Bij de Ravennespoort te Elburg” van Cornelis Springer ter veilig aanbood. Zelf hadden we geen budget om het werk aan te kopen. Na een interessante periode waarin middels een crowdfundingactie gepoogd werd dit schilderij naar Elburg te halen, is het uiteindelijk door een Elburger particulier aangekocht met het idee het aan Museum Elburg in langdurig bruikleen aan te bieden. De crowdfunding maakt een nieuw alarmssysteem mogelijk. Het was fantastisch om te merken hoeveel mensen bereid waren de aankoop van dit prachtige schilderij mogelijk te maken. Te term Ravennespoort wordt verder amper gebruikt, waarom Cornelis Springer niet gewoon de gebruikelijke naam Zwolschepoort gebruikte is niet bekend. Afgebeeld staat een inmiddels verdwenen stadsboerderij tegenover Museum Elburg, op de hoek van de Jufferenstraat en de Zuiderwalstraat. Het straatbeeld is aantrekkelijk met mensen en beesten, Springer legde daarmee perfect vast hoe Elburg in het midden van de 19e eeuw echt nog een stad van vissers èn boeren was.

Deelname aan landelijke en plaatselijke activiteiten

Museum Elburg nam deel aan het landelijke initiatief Open Monumentendag in september en in aan de jaarlijkse Museumweek. Op provinciaal niveau werken wij mee aan 3 verhaallijnen van 'Veluwe op 1' Belevingsgebieden: De Ambachtelijke Veluwe, De geheime Veluwe (natuurbeleving) en Oude Zuiderzeekust & Hanze. Binnen deze belevingsgebieden ontwikkelen wij nieuw materiaal waarmee bezoekers aan de Veluwe onze omgeving op verhalende manier leren kennen. Plaatselijk hebben we geparticipeerd in de Vestingdagen, de Botterdagen en Winter in de Vesting.

Vertegenwoordiging in (lokale) comités

- Anne-Marie van Hout en bestuurslid Bob Middelburg zijn zeer actief binnen Stichting Museumstad Elburg. Zij hebben vaak een kartrekkersrol.
- Han van den Pol, Annemieke Meppelink en bestuurslid Jaap Streefkerk gaan naar de regionale overleggen over toerisme en de overleggen met de VVV's van Nunspeet, Putten, Ermelo en Harderwijk waarmee we samen VVV Veluwe Randmeren vormen.
- Anne-Marie van Hout heeft zitting in het Comité Open Monumentendag en Botterdagen. Dit comité maakt het programma voor de Botterdagen en de landelijke Monumentendag.
- Anne-Marie van Hout is actief in Stichting 8081, die openluchtproducties opzet in Elburg met zelfgeschreven muziek- en theatervoorstellingen over het roemruchte verleden van Elburg.
- Anne-Marie van Hout was tot halverwege 2023 bestuurslid van de ondernemersvereniging Winkelvesting Elburg. De reden om in het bestuur te gaan is het gat tussen ondernemers en de musea dichten. Na een aantal jaren in het bestuur werpt dat nu echt zijn vruchten af. Er is onder ondernemers nu meer waardering voor cultuur en het authentieke karakter van Elburg. Het is na 12 jaar tijd om op een andere manier de samenhang tussen cultuur, horeca en winkels te stimuleren.
- Petra van Enter en Jaap Streefkerk nemen deel aan vergaderingen van Hanzestedenmarketing om gezamenlijk nieuwe plannen te lanceren om de Hanzesteden aan de IJssel en op de Veluwe beter en vernieuwend te promoten.
- Annebet Westland is actief bij Vestingval, het tiendaagse cultuurfestival dat jaarlijks tussen Hemelvaart en Pinksteren in Elburg wordt georganiseerd. Wij ondersteunen als Museum Vestingval op verschillende manieren, wij stellen expositieruimtes beschikbaar, Vestingval mag 10 dagen lang ons museumcafé uitbaten, we doen hand- en spandiensten, stellen materialen beschikbaar en veel van onze personeelsleden en vrijwilligers draaien mee als suppoost op de verschillende locaties.

Museum Elburg probeert zoveel mogelijk te halen uit de provinciale samenwerking binnen Erfgoed Gelderland. Erfgoed Gelderland is voor ons een hele sterke partner met kennis en vaardigheden die wij zelf niet in huis hebben maar waar wij door ons lidmaatschap wel op kunnen terugvallen. Erfgoed Gelderland heeft regelmatig plannen waar je als museum bij kunt aansluiten en die je als klein museum zelf nooit zou kunnen oppakken. Door snel te reageren als er een aanbieding van Erfgoed Gelderland in de mail staat, kunnen wij echt stappen maken als museum. We zijn erg dankbaar dat de provincie Gelderland zo goed investeert in de culturele sector en zoveel belang hecht aan het collectief, vertegenwoordigd door Erfgoed Gelderland. Het is voor kleine- en middelgrote musea van het grootste belang dat er een sterke, deskundige erfgoedorganisatie is!

Museum Elburg / VVV Elburg is actief en enthousiast partner van Hanzesteden Marketing en Visit Veluwe. Voor beide organisaties voeren wij het 'veldwerk' uit. We leveren teksten en foto's aan, leiden bloggers en vloggers rond en ontvangen mensen van reisorganisaties die nieuwe programma's maken over de Hanzesteden en/of de Veluwe.

VVV Elburg

1. Intro
Waren de resten van de economische effecten van Corona in het jaar 2022 nog enigszins negatief merkbaar in de resultaten van de bedrijfsvoering van 2023, zo hebben we in datzelfde jaar de negatieve effecten bijna geheel achter ons kunnen laten.

2. Cijfers
De omzet op de bel-etage
Kijken we niet naar de omzet die gerelateerd is aan entrée-opbrengsten voor toegang tot het Museum Elburg maar louter naar de omzet van bijvoorbeeld stadswandelingen, souvenirs, boeken, (kunst-)kaarten, routekaarten en arrangementen, dan zien we dat in vergelijk met 2022 de omzet met 50 % is toegenomen. Die opvallende toename is onder andere bewerkstelligd door een forse investering in nieuwe produkten, waarvan met zekerheid kon worden aangenomen dat die een grote toegevoegde waarde hadden in het totale pakket aan retail met bovendien een gegarandeerde hogere winstmarge. Voorbeelden daarvan zijn een assortimentsuitbreiding van Veluwse streekproducten, Delfts Blauw, producten die specifiek Museum-Elburg zijn gerelateerd en de vele Hanzestad Elburg-artikelen.
Je mag hier gerust spreken van een nieuwe en gedurfde visie op merchandising. Treffend voorbeeld was daarvan de introductie van de naam “Elburg Stadswinkel” die in 2024 nog gerichter op de toeristen én de eigen bewoners in de markt zal worden gezet.

3. Gebruik van de website en andere social media
De resultaten van de inspanningen die door onze vaste VVV-medewerker voor o.a. social media sinds 2022 zijn gedaan op het gebied van websitebeheer en innovatie, hebben een ongekend positief effect gehad op het aantal website-bezoekers op de site van www.bezoek-elburg.nl en het aantal pageviews in 2023. Het aantal unieke bezoekers van de website is in 2023 explosief gestegen. Gemiddeld ging het per maand om ca. 9.500 bezoekers. Wat betreft de socials op Facebook en Instagram: het betrof 54 % volgers voor FB en 186 % volgers voor Instagram. Het aantal bezoekers op FB in Instappagina's van VVV Elburg is gestegen met 116,5 % en op Instagram lag de stijging in 2023 op 223 %.
We deden het in 2023 op FB beter dan op Instagram. Reden is dat meer ouderen op FB zitten en de jongeren op Instagram. Hier zou je in de toekomst op kunnen sturen door like/deel/win acties eventueel samen met ondernemers op te zetten.

Het is nauwelijks denkbaar dat de ontwikkeling van de website in 2023 zo'n grote vlucht heeft kunnen nemen. Het inzetten van het juiste personeel was de succesfactor, samen met het op het juiste moment investeren in de nieuwste media-mogelijkheden.

4. Personele zaken
Een van de medewerkers bij ons was een bijna afgestudeerde student HBO. Aanvankelijk had zij in haar takenpakket het onderhouden van de website, maar doordat in 2023 het Themajaar Hanze in Elburg een dominante rol speelde, werd haar werkterrein verschoven naar dit onderwerp en heeft VVV Elburg haar – op verzoek van de Gemeente Elburg – gedeeltelijk gedetacheerd. In het najaar van 2023 heeft zij haar HBO-opleiding succesvol kunnen afronden en heeft ze gekozen voor een functie buiten Nederland. We namen afscheid van een trouwe medewerker met groot verantwoordelijkheidsgevoel en met hart voor Museum en VVV en wensten haar veel succes met haar nieuwe baan.
Vanwege de groeiende importantie van websitebeheer en sociale media konden we de vaste medewerker die genoemde dossiers al onder haar hoede had voor 16 uur, een tijdelijke uitbreiding geven, deels vanwege de vrijgekomen uren vanaf najaar 2023 (zie bovenstaande)
In totaal zijn er 30 vrijwilligers actief als baliemedewerker VVV en Museum. Dit is een gecombineerde taak in een gecombineerd schitterend mooi pand.

5. Nieuwe en bestaande arrangementen
De Veluwse Fietsdagen zijn inmiddels een begrip en zijn een succesnummer-arrangement in belangstelling en omzet tijdens de zomermaanden. Op 1 augustus 2023 was er een speciale Veluwse Fietsdag met een eigen fietsroute. Voor de wintermaanden waren er tussen 9 en 11 februari 2023 de Veluwse Wandeldagen. Wat weers-gevoeliger en daarmee kwetsbaarder maar toch nog relatief veel deelnemers voor een eerste keer.

Daarnaast zijn als succesformule de volgende arrangementen in versterkte vorm aangeboden en uitgevoerd:
• De vaartochten op de botters van de Stichting tot Behoud van de Elburger Botters
• De stadswandelingen onder leiding van ervaren stadsgidsen

Ook zijn er in groeiende mate markten georganiseerd voor toeristen, was er een kinderplein en waren er historische evenementen en klassieke concerten in de kloostertuin.
Met medewerking van VisitVeluwe heeft overleg en ondersteuning plaatsgevonden mbt de realisatie van het arrangement “Fietstocht Hanzestories”.

6. Intensiever contact met binnen- en buitenlandse pers
• Diverse malen heeft VVV Elburg in 2023 geparticipeerd in de ontvangst van binnen- en buitenlandse journalisten, dmv de zgn persreizen. Daarbij werd een sterke binding gelegd met horeca en andere ondernemers met een voor Elburg relevant USP, waardoor een aantrekkelijk dagbezoek kon worden gerealiseerd voor deze journalistieke gasten.
• Daarnaast werd geen gelegenheid onbenut
gelaten om bij iedere activiteit binnen of buiten de Vesting Elburg de lokale, regionale en waar nodig landelijke pers te benaderen met persberichten.
• De Recreatiekrant voor de Veluwe. De VVV Elburg participeerde in deze (gratis) krant voor de toeristische consument. Er waren vragen over de doelmatigheid van dit medium en na 2023 wordt opnieuw gekeken naar het rendement.

7. Uitbreiding ledenbestand VVV Elburg

Er is een geslaagd programma opgezet door de vaste medewerkers van de VVV om nieuwe leden te werven voor VVV Elburg. Dat is vaak een tijdrovend proces, maar heeft in 2023 substantieel resultaat gehad bij ondernemers die óf net nieuw waren in de Vesting en daarbuiten of zich wat “slapend” hielden en overtuigd raakten van de benefits van dit lidmaatschap. In 2023 is een groei bereikt van bijna 20 % en dat in een periode waarin het aantal ondernemers in Elburg e.o. niet opvallend toenam, in tegendeel. De extra moeite heeft dus geloond, mede door de zichtbaarheid op social media.

8. Collectieve lidmaatschappen

VVV Elburg streeft er vanaf 2023 naar om collectieve lidmaatschappen aan te gaan met grote partijen die vanuit zichzelf een gezamenlijk doel en belang nastreven en tot op heden (2023) slechts een individueel lidmaatschap hebben met VVV Elburg (of helemaal niet zelfs). Zo zijn de meeste winkeliers sinds jaar en dag verenigd in de WVE en zo zijn de gemeenschappelijke musea verenigd in Stichting Museumstad Elburg maar hadden nog geen directe link met VVV Elburg.

WVE:
Een collectief lidmaatschap vanuit WVE als nieuwe vorm van verbinding, waarbij álle ondernemers automatisch als VVV-lid/participant ingeschreven staan en dus profiteren van de benefits die ieder lid van de WVE heeft. Zo zouden alle WVE-leden ook participeren in de website www.bezoek-elburg.nl.
Eind 2023 maakte de WVE bekend dat ze achter dit plan staan, maar een jaar uitstel vragen om dit lidmaatschap financieel in goede banen te kunnen leiden. We houden contact.

Stichting Museumstad Elburg:
Een collectief lidmaatschap waarbij een podium is geschapen om de kwaliteit van het museale aanbod van musea in Elburg en ’t Harde te tonen: alle museale activiteiten worden geplaatst op www.bezoek-elburg.nl en verspreid onder hotels en gepubliceerd in de UIT-agenda. Op 14 december 2023 werd het collectief lidmaatschap met Stichting Museumstad Elburg een feit.

9. Themajaar Hanzestad Elburg
Activiteiten vanuit VVV en Museum Elburg:
De Hanzestad Elburg opende op 15 april 2023 het themajaar “Hanze” met de Hanze-poorten van de Vesting (“Open de Hanze-poorten”), een groots evenement voor bewoners en bezoekers. VVV Elburg speelde daarin, samen met Museum Elburg en de Gemeente Elburg een sleutelrol. Er werd een fantastisch programma neergezet voor het hele jaar, met een bekroning op “24 uur Hanze” en tot slot “Kleur de Hanze” in december, waarbij de hele frontale gevel van Museum Elburg in de schijnwerpers gezet werd met projecties van kindertekeningen.

10. Multidisciplinaire overlegplatforms:
VVV Elburg is geen op zichzelf werkende organisatie op een eiland, maar heeft zijn kracht te danken aan samenwerking op lokaal, regionaal en landelijk niveau. Zo zijn op uitvoeringsniveau (vaste medewerkers) en beleidsniveau (bestuurder van VVV/Museum) directe en korte lijnen met aan toerisme-gelieerde instanties, wat resulteert in
• Overleg met Gemeente Elburg, Citymanagement, musea en WVE
• Overleg met VVV Veluwse Licentiepartners Harderwijk, Ermelo, Putten, Nunspeet
• Overleg met Elburgse Partners
• Overleg Gastheerschappen (op de Veluwe)
Zo is er bijvoorbeeld ook overleg met Veluwe Op 1 over het Molenproject
In het kader van de ontwikkeling van het toeristisch product “De Ambachtelijke Veluwe “ is in 2023 gestart met het Molenproject wat behelst dat er voor toeristen maar ook voor bewoners routes ontwikkeld worden, aan storytelling wordt gedacht en aan overnachtingen in molens. Zo speelt een karakteristieke molen annex bakkerij in onze Gemeente Elburg een bepalende rol in dit project. Wordt vervolgd.
• Deelname organisatie IVN cursus “Gastheer van het Landschap”

11. Uitstraling
Interieur: Beletage : een metamorfose is ontstaan door vernieuwing en herschikking van winkelmeubels, presenteertafels en aansprekende artikelen. Het resultaat ? > 50 % meer omzet.

12. Opstart contacten met locatie van ’t Harde voor een VVV-infopunt
De eerste contacten zijn gelegd en waren positief, de locatie is gevonden maar er zijn op het vlak van uitwerking van ideeën nog wat uitdagingen. Wordt vervolgd in 2024.

Cijfers en kengetallen

Voor cijfers en kengetallen over de bezoekersaantallen, inkomsten en uitgaven van Museum Elburg en VVV Elburg, verwijzen we u naar het financieel jaarverslag.

Bestuurlijke zaken en personeel

Het bestuur van de Stichting Museum Elburg komt tenminste acht keer per jaar in vergadering bijeen. Wanneer het nodig is, worden er extra vergaderingen belegd. Contact tussen de voorzitter, de penningmeester en de directeur is op frequenter basis. In 2023 bestond het stichtingsbestuur uit:

Dhr. P. van Beek	Voorzitter
Dhr. B. Middelburg	Penningmeester
Mw. M Fokke - van den Akker	Secretaris
Dhr. J. Streefkerk	VVV
Mw. E. van Andel-Huizing	Algemeen bestuurslid
Drs. Mw. E.M Kalsbeek barones Schimmelpenninck van der Oije	Algemeen bestuurslid

Het bestuur wordt met raad en daad bijgestaan door onze externe boekhouder, dhr. G. Smit

Op zaterdag 28 oktober werd met een minisymposium en feestelijke ontvangst op gepaste wijze afscheid genomen van Drs. Mw. E.M. Kalsbeek barones Schimmelpenninck van der Oije als bestuurslid. Zij was al voor de verzelfstandiging van Gemeentemuseum naar Stichting Museum Elburg bestuurlijk betrokken en was in totaal ruim 13 jaar voorzitter van het bestuur van Stichting Museum Elburg.

Het waren jaren waarin veel gebeurd is. De verzelfstandiging was een ingewikkeld traject, waarbij haar achtergrond als bestuurskundige goed van pas is gekomen. Er werden in de loop der jaren veel gesprekken op het gemeentehuis van Elburg gevoerd waarin zij als voorzitter samen met de directeur en de financieel adviseur probeerde de bezuinigingen die ons werden opgelegd zo klein mogelijk te houden. Dat had niet altijd het gehoopte effect, een forse bezuiniging dwong het bestuur om in 2012 twee werknemers te ontslaan, dat ging haar zeer aan het hart. De Coronacrisis viel ons allen zwaar, het waren spannende tijden voor het hele culturele werkveld.

Gelukkig waren er ook veel leuke momenten, de heropening van het museum na een ingrijpende herinrichting, het realiseren van een extern depot, en de vele succesvolle tentoonstellingen, waaronder één over haar lievelingsonderwerp: Admiraal Van Kinsbergen. Haar liefde voor cultuur, kennis van het werkveld en goede contacten bij de Provincie Gelderland en provinciale culturele instellingen hebben ons meer dan eens een voordeel opgeleverd. Zij was altijd vrolijk en attent naar medebestuursleden, het personeel en de vrijwilligers. We kunnen allen nog jaren in de trein boekjes lezen uit de serie Literaire Juweeltjes. Wij zijn Elsabe Kalsbeek heel dankbaar voor alle tijd, energie en liefde die zij heeft besteed aan Stichting Museum Elburg.

Stichting Museum Elburg wordt ondersteund door een zeer actieve vereniging vrienden: Verenging Vrienden van het Museum Elburg. Dit bestuur komt zes keer per jaar bijeen. Het bestuur wordt gevormd door:

Dhr. B. Middelburg	Uittredend Voorzitter
Mw. A. van Prooijen–Schenk	Intredend Voorzitter
Mw. U. Groen - de Leng	Penningmeester
Mw. E. van Andel–Huizing	Secretaris
Mw. K. Schoute	Algemeen bestuurslid
Roel Schraa	Algemeen bestuurslid
Dhr. F. Peters	Algemeen bestuurslid

Beide besturen houden twee keer per jaar een gezamenlijke vergadering om beleid af te stemmen en op de hoogte te blijven van elkaars plannen.

Personeel

Anne-Marie van Hout	Directeur
Thea Stel	Directiemedewerker
Petra van Enter t/m 23 mei 2023	Medewerker Social Media en Hanze
Annebet Westland	Educatie en communicatie
Han van den Pol	Coördinator VVV
Annemieke Meppelink	Medewerker Website en Social Media VVV
Henk ter Velde	Huismeester
Kimberley Middelkoop	Medewerker Hanze Escaperoom
per 1 juli Simone Berghorst per 1 oktober	Ondersteuning Educatie en Depot

Vrijwilligers

Muurhuisje 1:
Els van Andel, Jannie Holster, André Keizer, Rien Oostveen, Marie-Paule Oldenbroek, Fred Peters, Anna van Prooijen, Jos Stork en Eefje Westerink.

Educatie:
Simone Berghorst, Gerjan Ruijter, Fred Peters, Grietje Roozenboom, Kimberley Middelkoop, Gonny Overbeeke, Eme Kadijk, Henny Brouwer, Fred Pelder

Tuingroep:
Ad en Adry Dijkshoorn, Marjan en Paul Fokke, Thea en Ben Smit, Yvonne Jalink, Pim Beetz

Baliemedewerkers:
Andre Keizer, Dina Bos, Erica van der Maat, Baukje Faber, Leny van der Meulen, Marjo Wieman, Roel Schraa, Stella Akkerhuis, Tineke van Geest, Han de Vries, Joke IJdens, Allard Kost, Janny Nummerdor, Mariet Boersma, Janny van den Os, Barbera Hoogland, Karin Smallengange, Marjan Fokke, Karin Schoute, Grethe Schuld, Gerda van Rossum, José Gooijen, Beatrix André, Jacqueline van Dijk, Femmy van Loenen, Kimberley Middelkoop en Gerjan Ruijter

Gidsen:
Baukje Faber, Grietje Roozeboom, Gertjan van der Heide, Henk van den Hoorn, Ben de Jong, Jos Stork, Anton van Wezep, Martineke Beetz, Frits Schmidt, Roel Schraa, Piet Koster, Joke IJdens, Roeli Ganzeveld, Anna Loonen, Teun Breen, Gerjan Ruijter, Bert Willemsen en Herman van Huffelen

Kunstgroep:
Hans Ridder, Bob Middelburg, Anna van Prooijen, Ursula Groen, Karin Schoute e**n Els van Andel**

Schoonmaakteam:
Joke IJdens, Stella Akkerhuis en Marjan Fokke

Zaterdagmedewerkers:
Anneloes van den Hoek en Gerjan Ruijter

Susterenkoor Sint Agnes
Grietje Roozeboom, Anke van der Velde, Anneke Bastiaan, Anneke Steenbeek, Annemarie Bruijnes, Dieni Bouw, Joke IJdens, Henny Reezigt-Schuyn, Henny van den Berg, Ina Mulder, Jannie Hoeve, Janny van Dijk, Marijke Berghorst, Tineke van Geest, Tiny Steert, Coos van Ekeris, Erna Leonards, Anja Lipke, Jose Honcoop, Nella Karreman en Henny Dooren.

